

סרטים

„חלום ליל קיץ“

ב-350 השנה, שחלפו מעת שהוצג לראשונה על במת העץ בבית מרוח לונדוני, התגלה המוחזק חלום ליל קיץ פחות משהתגלה יסן הסרט חלום ליל קיץ של ריינהארדט, בחמש עשרה השנה, שחלפו מעת שהוכן ברוב פאר באולפני האחים וואנר בהוליווד. מאקס ריינהארדט היה גרמני, לפחות ב"מוגו, ושיקספיר שלו מגורמן כהלכה: ריינר (יתר על המידה לגבי הטעם המריר של קהל 1951), מנופה, גרנדיוז, מבלי היות גדול. זוגות האוהבים (אוליביה דה האבי לאנד, — צעירה מאד, יפה מאד, מאד חסרה נסיון; דיק פאואל, גיין מויר, גיין אלכ"סנדר) מעוררים כמעט גיחוך במשחק מוגזם. גם הדוכס (יאן האנטר) וכלתו (וורי טיסדייל) מדברים ונעים בתיאטרונות מופרות, כאילו מבטאים את שורותיו הקלילות ביותר של שיקספיר, אשר לפיות — הן נאות עתה עלובות ומסכנות, כקופאות מקור, בתלבשות השורות המשונות, שנועדו להבלית את חייו טובי גופותיהן, ולהשליך אבק בעיני הצניזורה בעת ובעונה אחת. אובדון וטיטניה (ויקטור גיורי ואניטה לואיז) הולכים בקו שהתמה ריינהארדט לכל הסרט.

מבחינה זו, לפחות, חלום ליל קיץ, ש"מהדרתו החדשה מוצגת עתה בישראל, התייחס ללא תשועה.

ההצגות לא התישנו כנגד זה, נ"ט

מרה בצד הקומי רענותו. כאן עמד לו הח"ש התיאטרוני של הבמאי ריינהארדט משתגש בקטעי השחקנים החובבים בוטום, קוינס, ושות', בכל אוצר הלהטטים, שעמד לרשותו; היה זה אוסף בלום. הקלה על מלאכתו העובדה, שהדמויות הקומיות הללו הם בעלי מלאכה, שחקנים חובבים, בעלי רצון עקוביה בחרבה על כשרונם, המכונים מחזה, קומדיה טרגית ביותר" לכבוד גישואי דוכס אחונה. בתיאטרון בתוך תיאטרון, בתוך סרט, מצא ריינהארדט הזדמנות טובה: כאן אפשר היה להעמיד את המצלמה ולקלוט כל תנועה, כל בדיחה, כל הלצה.

אבל מה שעתה חברו וואנר לקטעים אלה במהדרה המחודשת של הסרט? — היא קצצה כדי 50% מהם. קיצוצים אחרים נעשו במקומות אחרים בסרט.

חבר שחקנים מגוון הועסק בסרט, אבל רק שלושה הצליחו בו יותר מהצלחה ב"י: נוגית; מימי רוי, בתפקיד פאק, הפאון ה"שובב, קשה להאמין, ביחוד לאחר ירידתו של השחקן בשנים האחרונות, שבהיותו בן עשר הצליח לבצע תפקיד כה קשה. רויני הוא כוכב הסרט. גיימס קנגני, אף הוא גבוה משכמו ומעלה מן האחרים, ולצדו מצוין שחקן קומי נפלא, ג'ו א. בראון, רחב הפה (שהופעותיו על מסך הכסף, עתה, נדירות ביותר), בתפקיד פיטר קתינס.

חלום ליל קיץ על הבר הוא יותר רייני אהודס (ולא ריינהארדט מוצלח ביותר) מ"אשר שיקספיר, אבל הוא עולה על סרטים רבים, שאין בהם שמץ מגדולתו של הראשון ומכשרונו של הראשון.

שיקספיר עץ הבר. אסטה גילסן היתה שחקנית שבדית, שהתחילה, בראשית המאה הנוכחית, את המסורת של האשה ה"גשית-גברית הנודית. מסורת שקיימה אר"ב, ברמאן, ומנסות לכת בה מרתה טורן, ויוקה לינופורס. פניה השבדיים, החלקים, עיניה הגדולות, משחקת השקט (ביחס) ורבי הגשם של גילסן נדרקו אל העולם בסרטים

פרימיטיביים (מבחינה טכנית), בתמונות בהירות מדי או כהות מדי, מכאיבות עינים, שהרטיטו לבבות מיליונים בעולם; לסרט השבדי היה או שוק בין-לאומי נרחב. היה זה בטעם האופנה הרווחת, שהשחקנית הסר"גית הראשית של הבר תופיע בהמלט לא כאופליה, אלא בתפקיד הנסיך העגום עצמו, כשם שעשתה שרה ברנהארד על הבמה לפניו. הסרט, תיאטרונם של המיליונים, ניסה לחקות באותם הזמנים את אחיו הבכור, האציל יותר.

הדמות המלכותית עליה רבת-פעולה, רוויה צינור פיוטית ולא חסרת הומור, מן הדקיק ביותר ועד הגס. אוליביה הירבה בתמונות קרבות והכניע כל נסיון למשחק תיאטרוני דקלומי. התוצאה היתה: סרט שיקספירי מצויץ.

אחרי הנרי החמשי ניסה אוליביה את כחו בשיקספיר מסוג אחר: פסיכולוגי. הודות למשחק משובח ביותר לא נכשל המלט מבחינה אמנותית. היה זה תיאטרון מצולם, ותיאטרון טוב דווקא. אבל אמר ז'אן רנואר,

גיימס קנגני, ג'ו בראון ("חלום ליל קיץ") אבק בעיני הצנזורה

כתב בשביל הקולנוע

שרות המילולית, היה עור יתרון חשוב אחד לסרט על התיאטרון, בכל הנוגע ליצירה השקספירית. המשורר כתב לבמה חשופה, ללא תפארה, על כן לא היסס לשנות ללא הרף את מקום הפעולה במחוזותיו. על הבמה המודרנית, פרוש הדבר הפסקות ממושכות, שינוי התפאורה הכבדה, הגורעים מן המתח והענין. עובדה היא, שחלק ניכר מן ההצגות השיקספיריות בימינו הן משעממות. הסרט ביטל את המכשול הגדול הזה. המצלמה מסוגלת לקפץ ממקום אל מקום, בסרט הערוך, במהירות של חלק עשרים וארבע של שניה. הדרך בפני שיקספיר מלא התנועה, החי, הסוער, התוסס היתה פתוחה. כי הוא כתב, לאמיתו של דבר, יותר בשביל הסרט מאשר התיאטרון המודרני. זאת לא השכילו לראות המפיקים. הם התעקשו לכבול אותו בסגנון תיאטרוני מסורבל.

כך הוכן, ונכשל, סרטם של מרי פיקפורד ודוגלאס פיירבנקס האב, אילוף המרשעת. כזה היה גורל כרצונם, למרות משחק המ"שובח של אוליביה ברגנר ולורנס אוליביה. רומיאו וג'ולייט, עם נורמה שירר, לסלי הא"ווארד, ג'ון בארימור ורבים אחרים היה הנסיון המוצלח ביותר עד המלחמה העולמית השנייה, וגם הוא אכזב.

אוליביה כננס

הנרי החמשי, המחזה השיקספירי הראשון, שעלה יפה בקולנוע, הוכן באנגליה זמן קצר לפני הפלישה לצרפת, ודן במלחמתו של מלך אנגלי כובש ומצביא גדול. הוא פלש (במאה הארבע עשרה) לצרפת, וכבש חלק ניכר, עגב אחרי נסיכה צרפתית, שגם היא נפלה בידיו. שיקספיר שזר סביב

מי שצריך לדעת, והוא ביטא דעתם של רבים: "אוליביה בהמלט שלו מעלה אותנו לגבהים מייראים (בטירת אלסינור), אבל איזה ערך אמנותי לדבר?"

לאחר הצלחתו הכספית של המלט, נמוגה הדעה שהיתה רווחת אצל המפיקים, ששיקס"פיר כמיהו כ"רעל לקופה". אורסון וולס הוציא לאור מהדורת סרט של מקבת, שאחד הדברים שנאמרו לשבחה הוא, שהיא הוכנה בזמן קצר מאד — שבועיים. אותנו של חלם צולם בשנה שעברה באיטליה ויצא בקרוב לאור. יוליוס קיסר עומד להיות מוסרט בהר"ליבור.

הוליבוד

המשך הפחד

לאחר שכוכב הסרטים לארי ("ג'וליוס") פארקס, הכריז בפני ועדה, החוקרת את פעני לותם הקומוניסטית של אנשי הוליבוד: "הייתי חבר המפלגה הקומוניסטית, כי שאפתי להיות ליבראל". אמר השבוע לאותה ועדה ג'ון גארפילד: "אני מעולם לא הייתי קומוניסט. אני ליבראל. לא ידעתי דבר על פעילות קומוניסטית של מישו ממכרי בהוליבוד". את החלק השני של הצהרתו קבלה הועדה בכפפות. לדעת אחד מחבריה מנסה גארפילד להשתמש מהלשן על חבריו, אחרי שאפארקס ואחרים מכרו שמות של קומוניסטים רבים. נאמר לגארפילד: "אנו מאמינים שלא היית קומוניסט, אבל בחרו בעל שכל כמוך בודאי יודע על אחרים יותר מאשר הוא מוכן לגלות".

פיטורים

גל של פיטורים עבר על אולפני וואנר בהוליווד. החלו מהלכות שמועות, שהחברה הגדולה החליטה לחזור אל שדה הטלביזיה. איזה קשר קיים בין שתי עובדות שונות, לכאורה? זאת מסוגלים להבין רק אלה, שהפיצו את השמועות, והם אינם מסבירים דבר.

עד עתה התעלמה הוליבוד מן הטלויזיה, לחמה בה וחששה מפניה. היא החרימה כל שחקן, שהופיע בפני המצלמות המסדרות. אבל ההתפתחות המפתיעה של הטלביזיה אינה יכולה, שלא לשנות, בסופו של דבר, גם את הלך מחשבתם של השמרגים ביותר מבין אילי הסרטים. בשמועות על המהפכה באחד האולפנים הגדולים יש בהחלט ממש ואות לבאות.

מן ההחרמה של חברות הקולנוע הגדולות, שסרבו לספק סרטים לחברות הטלביזיה, נה"גו בעיקר חברות סרטים קטנות פרטיות. חברות הטלביזיה הגדולות מעונינות בסר"טים קצרים לתוכניותיהן. אך החברות הג"דולות, מטעמי תחרות מסחרית, סרבו לספק את הסרטים.

את החרם הזה ניצלו החברות הקטנות, שסיפקו, בעזרת שחקנים משלהם, סרטים לרוב. אמנם הסרטים לא היו בעלי איכות מעולה, אך השוק היה פתוח והרווחים היו עצומים. עובדה זו עוררה, כנראה, בלב ה"חברות הגדולות את המחשבה, שבמקום ל"התעלם מקיום הטלביזיה, מוטב להן לעסוק בה גם כן.

אנגליה

דעה אחידה

מאחר שזוג הבמאים-מפיקים-תסריטאים האנגלים מיקל פאואל ואמריק פרסבורגר לא שבעו נחת מסרטם החוטאת, הכינו שורה שלמה של צילומים נוספים, לתיקון היצירה, שלא עלתה יפה. הסרט, בלבשו החדש, יקרא ד"ס צועני".

קנדה

מורים שבאליה: פסול

כאשר, לפני שלוש שנים, הופיע בניו-יורק מורים שבאליה בתכנית שיריו הישנים, הופ"תע הקהל, לטובה. הזמר הצרפתי לא איבד מאומה מכחו הבמתי; קולו היה חי ועליו כתמיה, אישיותו מושכת. למעלה משעתיים שעשע לבדו (בליווי פסנתרן) את הצופים, כשהוא מזמר ומדבר אליהם באינטימיות רבה מעל במה חשופה. זו היתה הופעתו הראשונה באמריקה לאחר המלחמה. כלומר, לאחר הפ"סקה של קרוב לעשר שנים, בה היה נתון מאחורי מסך האש הנאצי.

הצלחתו זו זיכתה אותו גם בחוזה הול"י בודי, לפיו היה עליו להכין בקיץ זה סרט אמריקאי. אבל ביתיים חתם שבאליה, בשנה שעברה, על עצומת השלום השטוקהולמית, שמאחוריה עמד הקרמלין. "אדם אחד בא אלי, שאני אם אני מתנגד לשימוש בפצצה האטומית על ידי איזה מעצ"מה שהיא, וכמובן שחתמתי... איש אינו מחבב את הפצצה האטומית". עתה בא העונש. ברכו לארצות הברית, בקנדה, נודע לשבאליה שהממשלה האמרי"קאית מסרבת לתת לו אשרת-כניסה. אמר: "נגרם לי עוול נורא. כל הענין גורם לי יותר צער מאשר נזק".

— כן לא שבע נחת מן החוטאת, מהדורתו המקורית: העולם הזה (704).

שיכורת העצמאות

העצמאות

